

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF TUSSEN DE SNIPPENLAAN EN DE GROENE MEERSEN TE ZEDELGEM (PROV. WEST- VLAANDEREN)

VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 724

Rapport opgemaakt door: Maarten Praet

Derbystraat 51

9051 Gent

Oktober 2019

Dossiernr. 24243.R.01

Projectcode OE: 2018F37

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief tussen de Snippenlaan en de Groene Meersen te Zedelgem (Prov. West-Vlaanderen)

Auteurs

Maarten Praet

Projectnummer

- 24243 (intern)
- 2018F37 (Agentschap Onroerend Erfgoed)

Plaats en Datum

Gent, oktober 2019

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 724

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template

Versies		
Versie	Datum	Status
v0	30/10/2019	Interne draft
v1	30/10/2019	Externe draft
v2		Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Jan Coenaerts
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Anouk Van der Kelen
Director	Patrick Hambach

INHOUD

DEEL 1 Verslag van Resultaten	6
1 Inleiding	6
1.1 Thesaurus	6
1.2 Administratieve gegevens	6
1.3 Doel van het onderzoek	6
1.4 Aanleiding van het onderzoek	7
1.5 Afbakening studiegebied	7
1.6 Onderzoeksstrategie	9
2 Aard van de bedreiging	10
2.1 Huidige situatie	10
2.2 Toekomstige situatie	11
3 Assessmentrapport: Landschappelijke analyse	13
3.1 Topografische situering	13
3.2 Bodemkundige situering	16
4 Assessmentrapport: archeologische voorkennis	22
4.1 Historische situering	23
4.2 Inventarissen onroerend erfgoed	24
4.3 Cartografische bronnen	31
4.4 Recente landschapsveranderingen	35
5 Besluit	37
5.1 Interpretatie en datering	37
5.2 Samenvatting en inschatting potentieel tot kennisvermeerdering	37
6 Kwaliteitscontrole en ondertekening	39
7 Bibliografie	40

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Orthofoto (2018) met aanduiding studiegebied (Geopunt 2019)	8
Figuur 2: GRB met aanduiding studiegebied (Geopunt 2019)	8
Figuur 3: Zicht op het studiegebied vanaf de Snippenlaan (Google Maps 2019)	10
Figuur 4: Overzicht fasering en bouwplannen (Initiatiefnemer 2019).....	11
Figuur 5: Inrichtingsplan van de toekomstige situatie (Initiatiefnemer 2019).....	12
Figuur 6: Topografische kaart met aanduiding van het studiegebied (NGI) (Cartoweb 2018)	13
Figuur 7: DTM (1m) met hoogteprofielen van het studiegebied (Geopunt 2019).....	14
Figuur 8: Hoogteprofiel volgens een west-oost-as (Geopunt 2019)	14
Figuur 9: Hoogteprofiel volgens een noord-zuid-as (Geopunt 2019)	15
Figuur 10: DTM (1m) en hillshade met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)	15
Figuur 11: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:20.000) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019).....	17
Figuur 12: Quartairgeologische sequentie (type 3) ter hoogte van het studiegebied (Geopunt 2019)	18
Figuur 13: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart (1:200000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019).....	18
Figuur 14: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart (1:50000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019).....	19
Figuur 15: Bodemerosiekaart op perceelsniveau met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019).....	20
Figuur 16: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)	21
Figuur 17: Tabel met geraadpleegde bronnen.....	22
Figuur 18: Gekende erfgoedwaarden weergegeven op het DTM (1m) (Geopunt 2019; Inventaris Onroerend Erfgoed 2019; Centraal Archeologische Inventaris 2019)	24
Figuur 22: Overzichtstabel van de bekrachtigde archeologienota's in de omgeving (Agentschap Onroerend Erfgoed 2019)	30
Figuur 23: Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019).....	31
Figuur 24: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)	32
Figuur 25: Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)	33
Figuur 26: Popp-kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)	34
Figuur 27: Orthofoto (1971-panchromatisch) met aanduiding van het studiegebied (rood) (Geopunt 2019).....	35
Figuur 28: Orthofoto (1989) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)	36
Figuur 29: Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2013-2015) met aanduiding studiegebied (Geopunt 2019)	36

DEEL 1 VERSLAG VAN RESULTATEN

1 INLEIDING

1.1 THESAURUS

Bureauonderzoek, Zedelgem, verkaveling, bronstijd

1.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2018F37
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO nv
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167
Naam + adres onderzoeksgebied	
- Straat + nr.:	Snippenlaan 24
- Postcode :	8210
- Fusiegemeente :	Zedelgem
- Land :	België
Lambert72coördinaten (EPSG:31370)	xMin /xMax: 64448,533 / 64771,517 yMin / yMax: 204237,636 / 204545,296
Kadaster	
- Gemeente :	Zedelgem
- Afdeling :	1
- Sectie :	B
- Percelen :	658C-E; 642G; 642H; 659A; 630D; 631E2; 660C-D; 662E; 617 (partim); 616K (partim); 661 (partim); 662D (partim)
Onderzoekstermijn	Oktober 2019

1.3 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Het doel van de archeologienota is nagaan in welke mate het archeologisch archief bedreigd wordt door een nakende ingreep in de bodem. Het onderzoek heeft drie objectieven. Ten eerste wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van de site. Daarnaast wordt nagegaan welke bewaring we kunnen verwachten van deze archeologische resten. Ten derde wordt nagegaan wat de impact van de geplande ingreep in de bodem zal zijn op deze resten.

De gegevens voor deze analyse worden gehaald uit bestaande en ontsloten landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten in combinatie met de plannen geleverd door

de opdrachtgever. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal een advies worden geformuleerd voor eventueel archeologisch vervolgonderzoek; in situ bewaring of vrijgave van het terrein.

1.4 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK

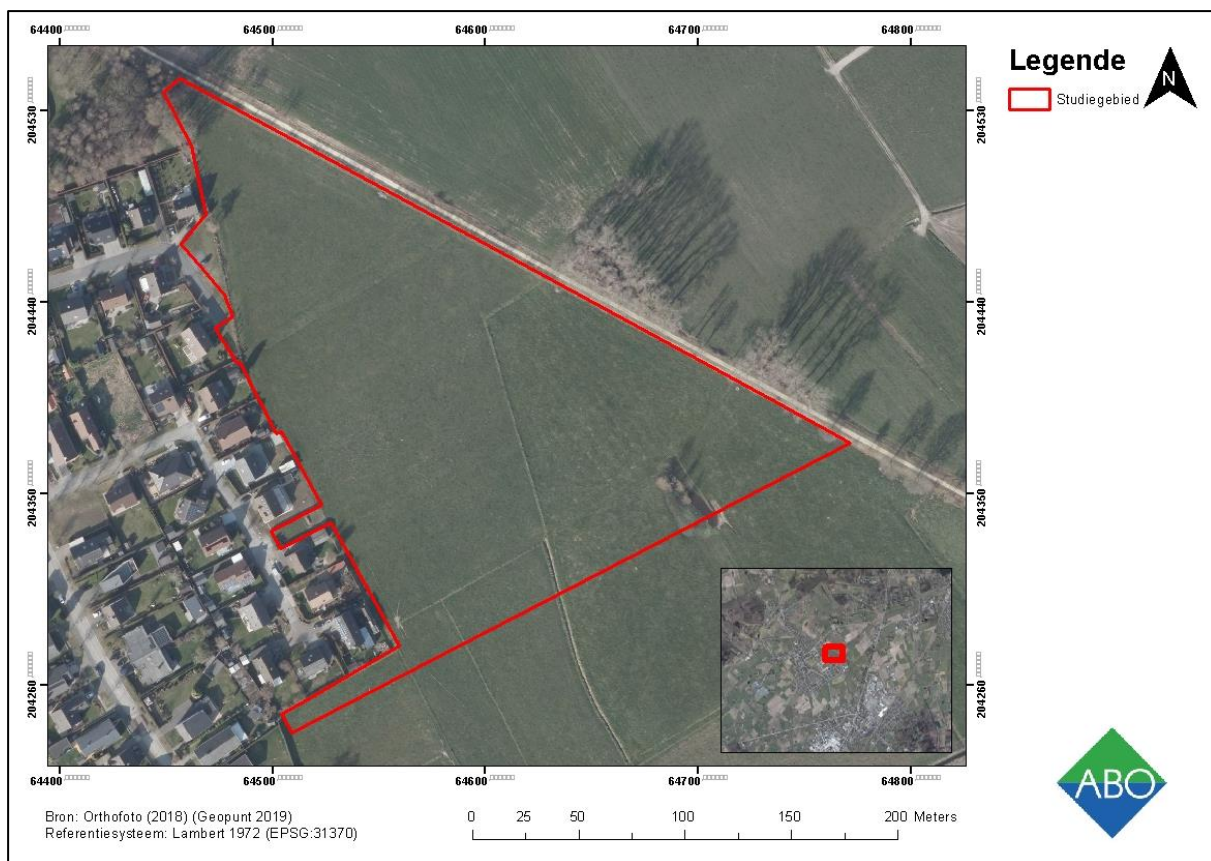
Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden aan de Snippenlaan (Zedelgem).

Doordat de oppervlakte van de percelen waarop deze ingreep betrekking heeft de grens van 3.000m² (ca. 3,75ha) overschrijdt en de ingreep in de bodem de grens van 1.000m² (ca. 3,75ha) overschrijdt buiten een archeologische zone, moet er in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet voorafgaand aan een bouwvergunning, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet). Gezien het een verkaveling betreft wordt uitgegaan van een maximale verstoring over de volledige oppervlakte van het studiegebied.

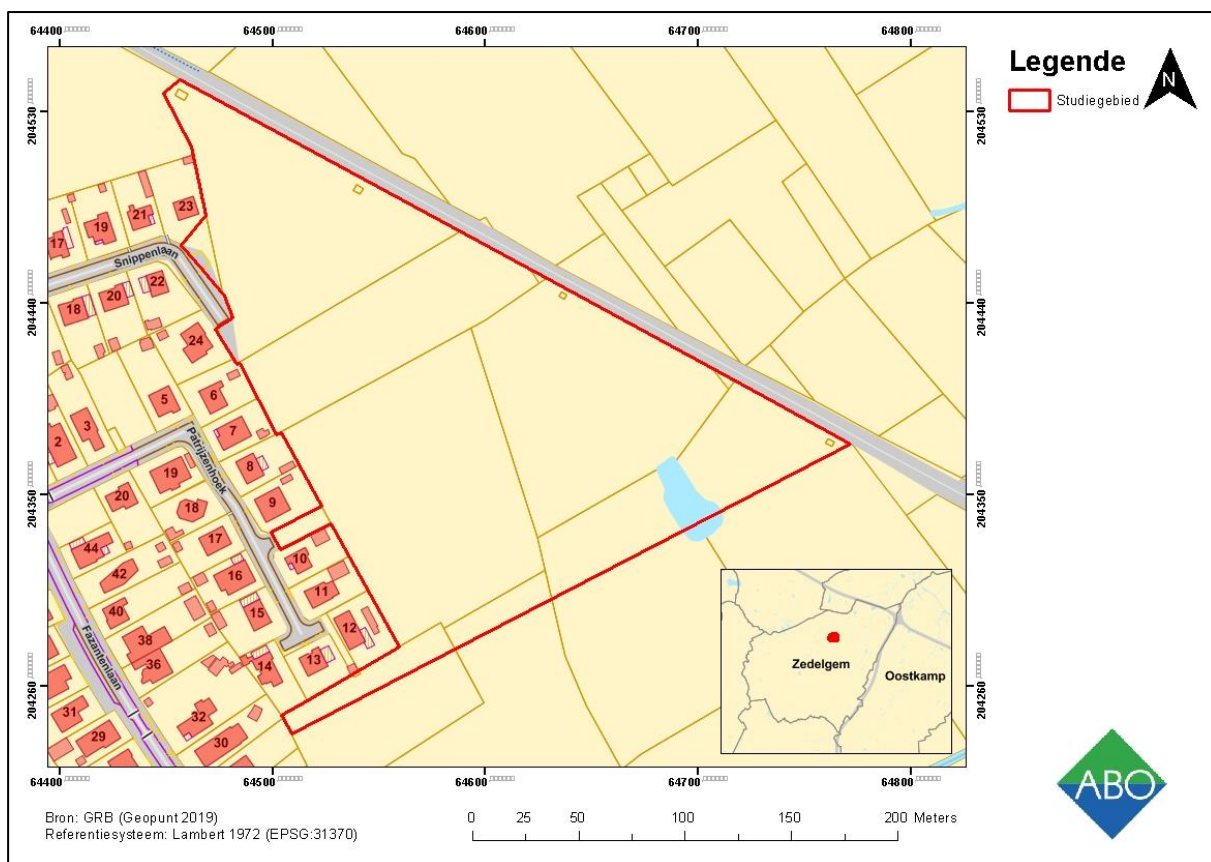
De huidige archeologienota maakt deel uit van een groter project waarbij ook de percelen ten zuiden van het studiegebied – tot aan de Schattinkbeek – verkaveld zullen worden. Voor deze tweede (aansluitende) verkaveling wordt een afzonderlijke toelating opgesteld voor het Agentschap Onroerend Erfgoed (Initiatiefnemer 2019).

1.5 AFBAKENING STUDIEGEBIED

De grenzen van het studiegebied stemmen overeen met de perceelgrenzen waarop de bodemingrepen zullen plaatsvinden: 658C-E; 642G; 642H; 659A; 630D; 631E2; 660C-D; 662E; 617 (partim); 616K (partim); 661 (partim); 662D (partim) (Zedelgem; Afd. 1; Sectie B) (Figuur 1 - Figuur 2).

Figuur 1: Orthofoto (2018) met aanduiding studiegebied (Geopunt 2019)

Figuur 2: GRB met aanduiding studiegebied (Geopunt 2019)

1.6 ONDERZOEKSSTRATEGIE

Volgende twee stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

- 1) Een analyse van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het studiegebied in een breder landschappelijk kader (hfst. 3). Hiervoor werden zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.
- 2) Een analyse van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geven inzicht in het archeologisch potentieel van het studiegebied (hfst. 4). Hierbij werden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

Het archeologisch verwachtingsprofiel wordt vervolgens geconfronteerd met de aard van de geplande werken teneinde de impact van deze werken te bepalen en een advies te formuleren.

2 AARD VAN DE BEDREIGING

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het studiegebied is gelegen in een onbebouwd weidelandschap. In het zuidoosten is een waterpoel gelegen. Op basis van deze gegevens wordt een gunstige bewaringstoestand verwacht waarbij recente verstoringen afwezig zijn.

Figuur 3: Zicht op het studiegebied vanaf de Snippenlaan (Google Maps 2019)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

De geplande werkzaamheden omvatten het verkavelen van gronden voor een nieuwbouwproject. Hierbij wordt in twee verschillende fasen gewerkt. De huidige archeologienota heeft enkel betrekking op het noordelijk deel van het verkavelingsproject (Figuur 4; Fase 1).

Figuur 4: Overzicht fasering en bouwplannen (Initiatiefnemer 2019)

In het westen van het studiegebied zullen een 11-tal woonblokken worden opgericht (ca. 1,75ha / 46,7%) en in het oosten een groenzone (1,47ha / 39,2%) (Figuur 5 - Figuur 4). Verder wordt een wegenis aangelegd (14,1%). Gezien de terreinen verkaveld zullen worden wordt uitgegaan van een maximale versterking van het bodemarchief. Bijgevolg worden mogelijke archeologisch relevante lagen die zich binnen het studiegebied bevinden bedreigd.

Figuur 5: Inrichtingsplan van de toekomstige situatie (Initiatiefnemer 2019)

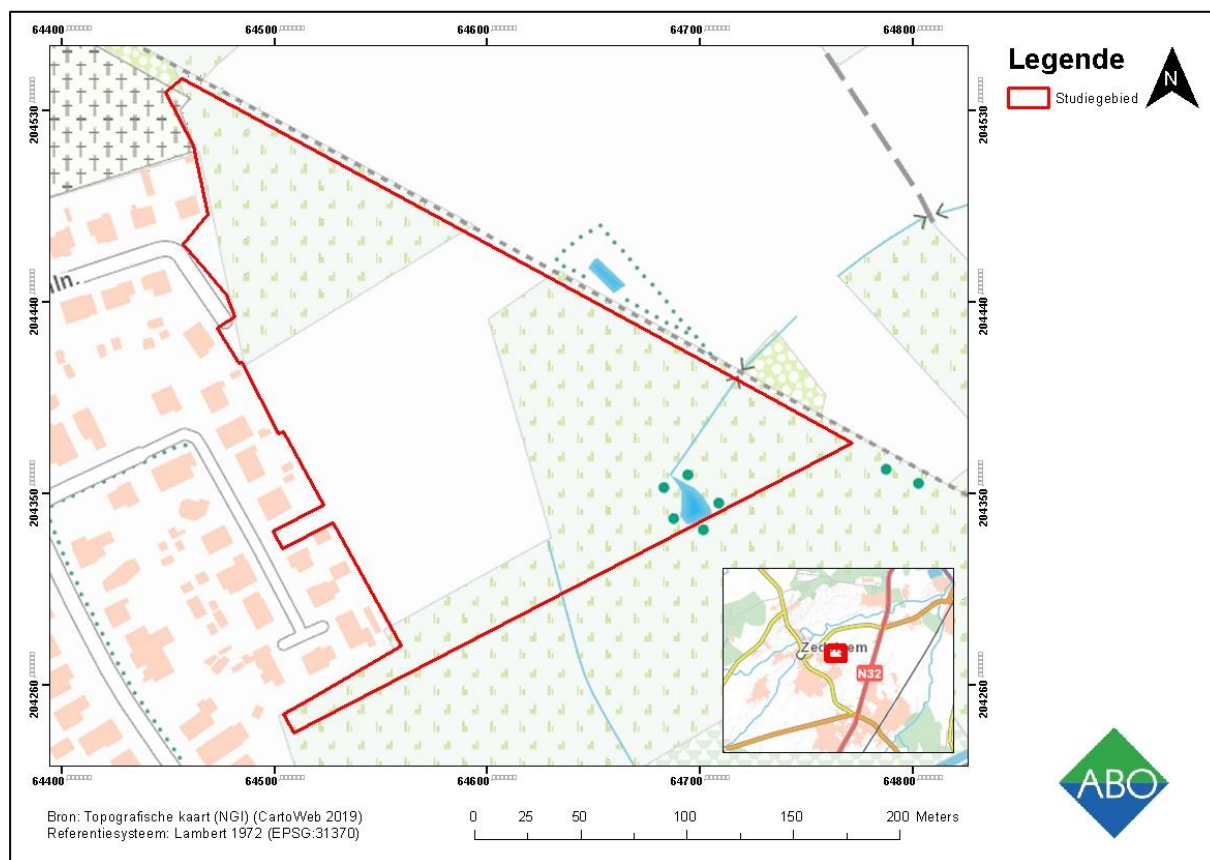
3 ASSESSMENTRAPPORT: LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE

3.1 TOPOGRAFISCHE SITUERING

3.1.1 TOPOGRAFIE

Het studiegebied is ten oosten van de dorpskern van Zedelgem gelegen (Figuur 6). Zedelgem bevindt ca. 10km ten zuidwesten van Brugge. De omliggende dorpen zijn Snellegem (in het noorden), Heidelberg en Loppem (in het oosten), Zuidwege en Veldegem (in het zuiden) en Aatrijke in het westen. Er is lintbebouwing langsheen de wegen.

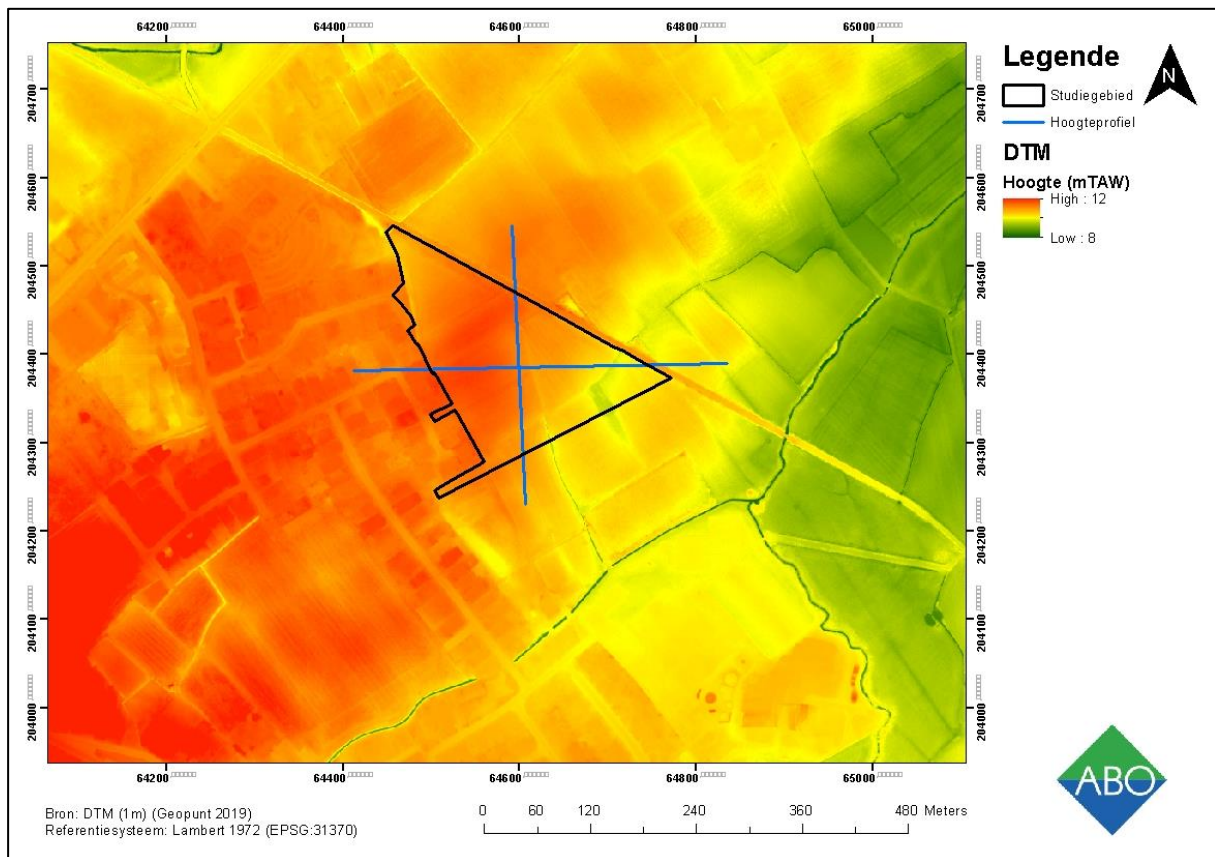
Het studiegebied is in een uitgestrekt weiland gelegen. Ten noordwesten van het studiegebied bevindt zich een begraafplaats. In het zuidoosten van het studiegebied vloeien de Moubeek en de Schattinkbeek samen. Binnen het studiegebied zijn ook twee grachtjes opgetekend op de topografische kaart. Op ca. 86m ten zuiden van het studiegebied is een bos gelegen.

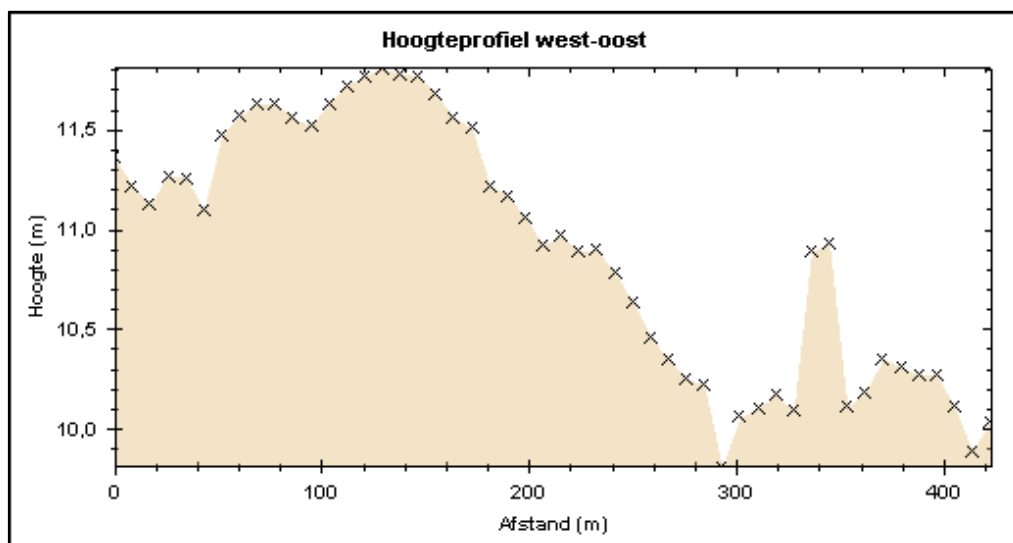
Figuur 6: Topografische kaart met aanduiding van het studiegebied (NGI) (Cartoweb 2018)

3.1.2 HOOGTEVERLOOP

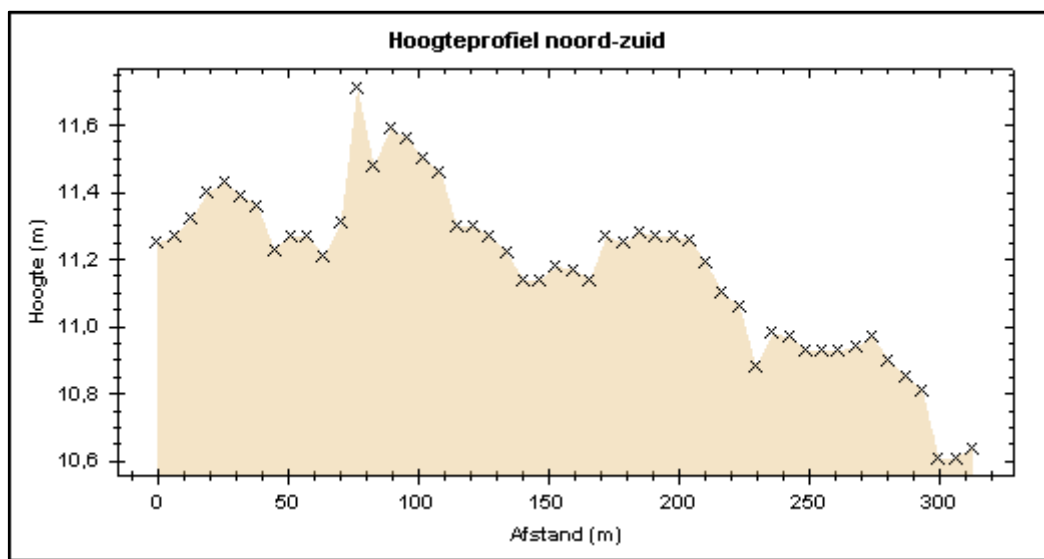
Het studiegebied bevindt zich op een zuidelijke helling (gradiëntzone) tussen de vallei van de Moubeek en een hoger gelegen zandleemrug in het (noord-)westen (Figuur 7 - Figuur 10). Deze gradiëntzone is een aantrekkelijke locatie voor menselijke aanwezigheid in de steentijden. Het terrein helt duidelijk af naar het zuidoosten in de richting van de Moubeek. Er is een kleine depressie in het zuidoosten van het studiegebied waar momenteel een waterplas is gelegen langsheen een oost-west georiënteerde beek (Figuur 10).

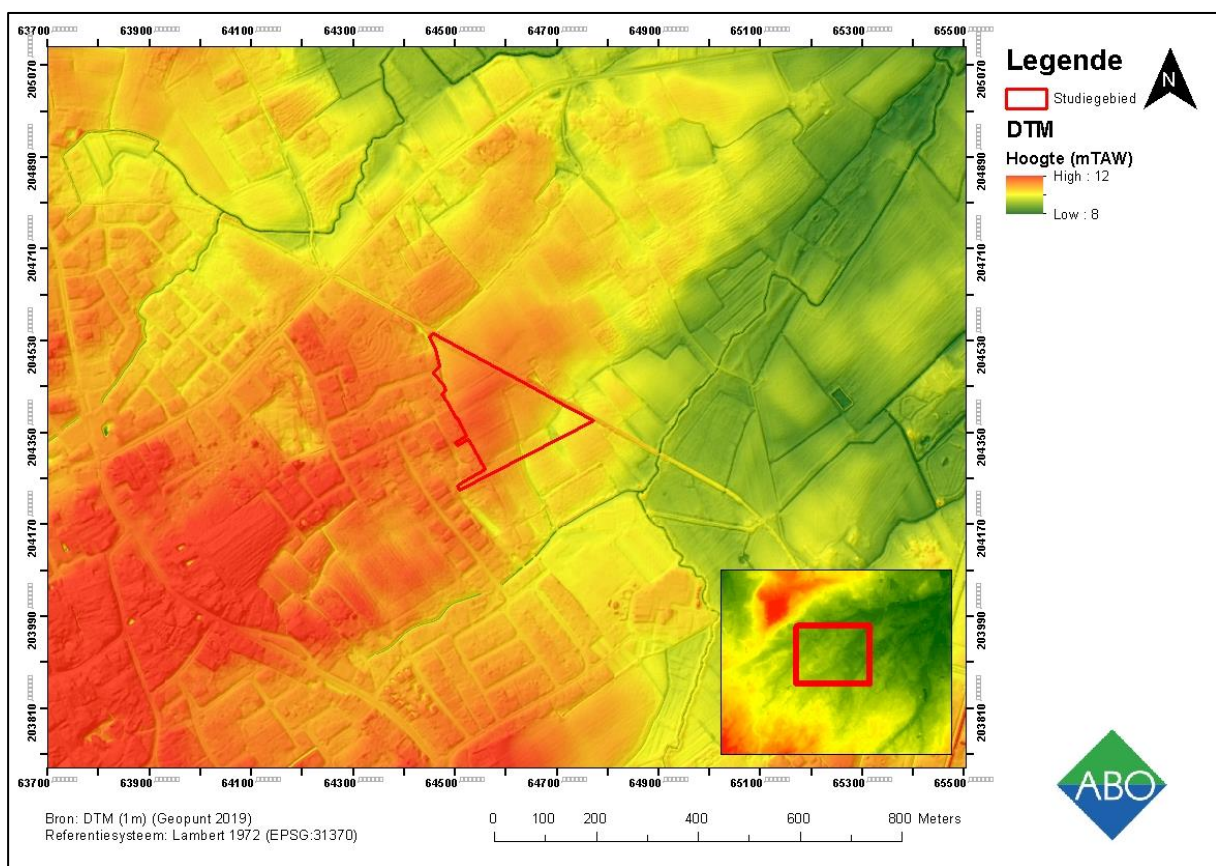
Figuur 7: DTM (1m) met hoogteprofielen van het studiegebied (Geopunt 2019)

Figuur 8: Hoogteprofiel volgens een west-oost-as (Geopunt 2019)

Figuur 9: Hoogteprofiel volgens een noord-zuid-as (Geopunt 2019)

Figuur 10: DTM (1m) en hillshade met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)

3.2 BODEMKUNDIGE SITUERING

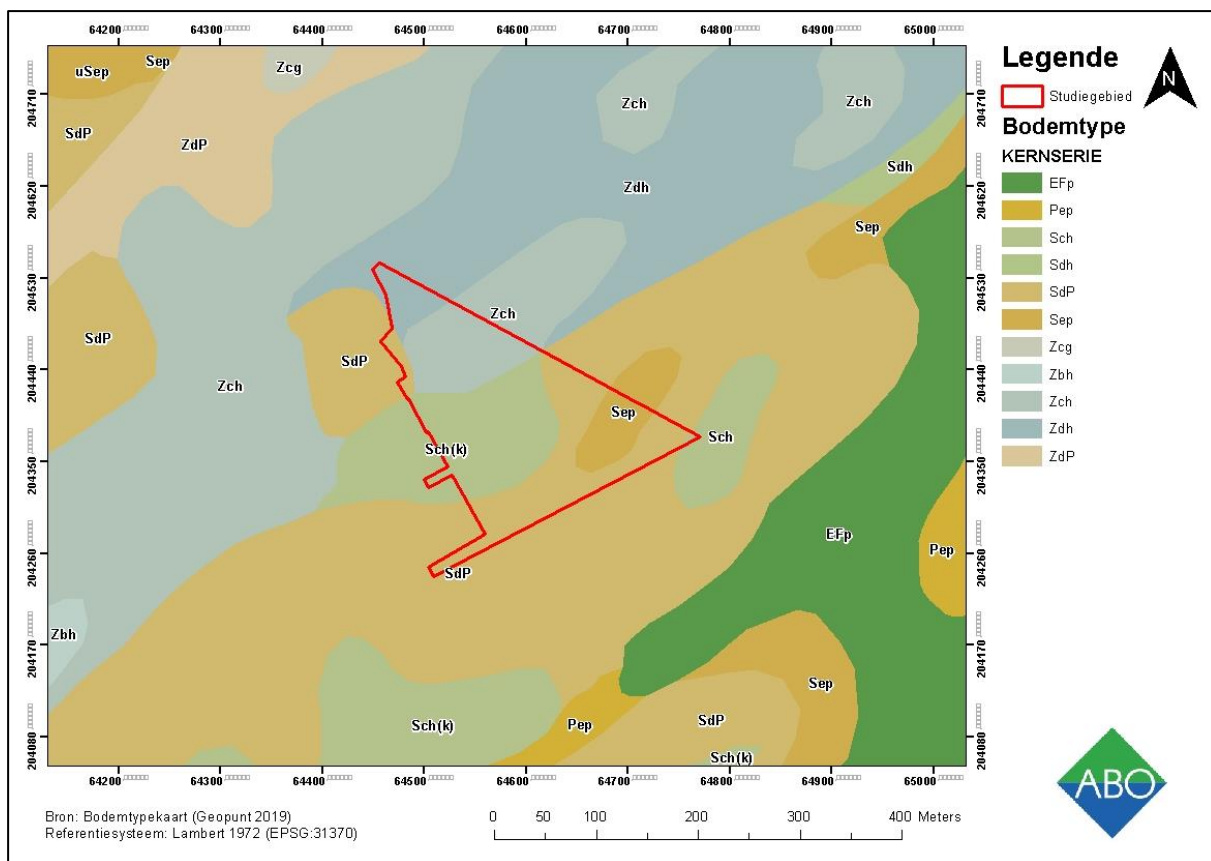
3.2.1 BODEMKAARTEN

De bodemtypes zijn sterk gerelateerd aan het hoogteverloop. Ten zuidoosten van het studiegebied zijn de bodems gekarteerd als natte en kleiige bodems (Efp), terwijl de bodems in het noordwesten gekarteerd zijn als drogere zandbodems (Zch, Zdh) (Figuur 11). Het grootste deel van het studiegebied is gekarteerd als een matig droge of matig natte lemige zandbodem (SdP, Sch, Sep).

De **Efp**-bodems zijn sterk tot zeer sterk gleyig kleibodems zonder profiel. Ze zijn langsheen de MoubEEK te situeren, in het laagst gelegen deel van het landschap. Deze hydromorfe stuwwatergronden vertonen roestverschijnselen vanaf 20cm. Onder de bouwvoor is geen duidelijke bodemvorming waarte nemen. Doordat deze bodems te nat zijn voor landbouw of bewoning zijn dit geen aantrekkelijke gronden voor menselijke aanwezigheid in het verleden.

De lemige zandbodems kunnen opgedeeld worden in nat (**Sep**), matig nat (**SdP**) en matig droog (**Sch**). De **Sep**-bodems bevatten een dikke humeuze laag met roestverschijnselen tussen 20 en 40cm. De reductiehorizont manifesteert zich vaak vanaf 1m-mv. De overgang tussen de Ap- en Cg-horizont is zichtbaar als een variatie in textuur of verschillend substraat. De **SdP**-bodems hebben geen profielontwikkeling. De bovengrond is donker grijsbruin en 30-40cm dik. Onder deze horizont is er een dunne (10-15cm) zwak humeuze overgangshorizont aanwezig. De roestverschijnselen beginnen tussen 40 en 60cm diepte. De **Sch**-bodems zijn karakteristieke postpodzolen waarbij er een verbrokkelde humus en/of ijzer B-horizont werd geregistreerd. Het verkitte deel van de B-horizont werd uitgegraven en afgevoerd terwijl de zachte humusaanrijking homogeen in een dikke bouwvoor werd verwerkt. De Ap-horizont is minstens 30cm dik en heeft een donkergrijze kleur. Daaronder zijn resten van een verbrokkelde en sterk gevlekte B-horizont aanwezig. De roestverschijnselen komen voor tussen 60 en 90cm diepte. De Sch-bodems zijn voornamelijk in de winter geschikt voor landbouw, terwijl de SdP bodems voornamelijk in de zomer geschikt zijn voor landbouw. De Sep-bodems zijn minder geschikt voor landbouw.

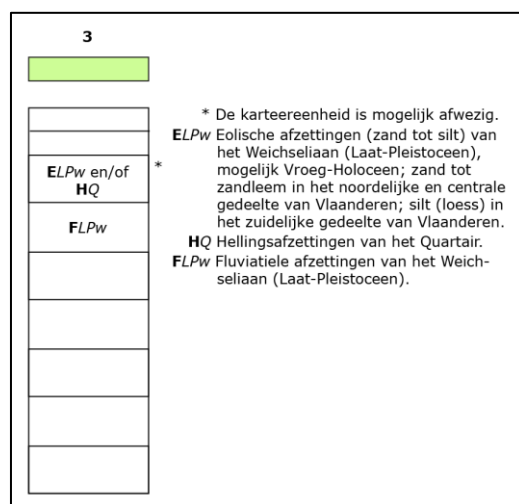
Op het hoogst gelegen deel van het landschap (in het noordwesten) zijn matig droge (Zch) en matig natte (Zdh) zandbodems gelegen. Bij de **Zch** en **Zdh**-bodems heeft de bovengrond een bruingrijze kleur en een humeuze textuur. Deze horizont is 30-60cm dik. Hieronder bevindt zich een verbrokkelde B-horizont van 30cm dikte. De roestverschijnselen komen voor tussen 60 en 90 cm. De Zdh-bodems zijn postpodzolen met een gehomogeniseerde en humeuze bovengrond (donker bruingrijs) van 30cm dikte. De hoogste grondwaterstand reikt tot onderaan de B-horizont, waardoor roestverschijnselen moeilijk waarneembaar zijn. Indien deze voorkomen, bevinden deze zich tussen 40 en 60cm diepte. Deze bodems zijn niet goed geschikt voor landbouw, maar vormen wel een droge bouwgrond. Gezien de nabije ligging van de MoubEEK was dit een aantrekkelijke locatie voor menselijke aanwezigheid in het verleden.

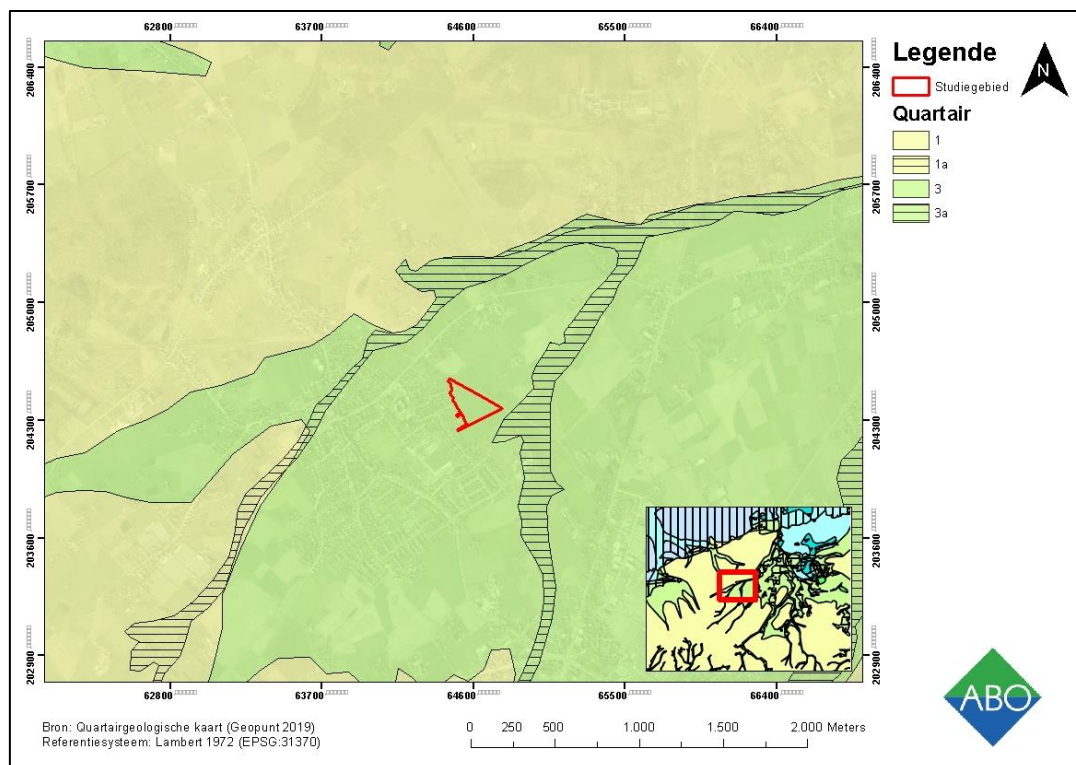
Figuur 11: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:20.000) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)

3.2.2 QUARTAIRGEOLOGISCHE KAART

Het studiegebied bevindt zich op een Quartairgeologische sequentie met type 3. Deze sequentie is opgebouwd uit fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) (**FLPw**) met erbovenop Quartaire hellingsafzettingen (**HQ**) (Figuur 13). Gezien het studiegebied zich op een helling bevindt, zullen de hellingsafzettingen dikker zijn aan de voet van de helling (in het zuidoosten), terwijl de hellingsafzettingen hogerop de helling (in het noordwesten) meer geërodeerd zullen zijn. Relevante archeologische lagen zullen dieper gelegen zijn in het zuidoosten, terwijl dit hogerop de helling ondieper zal zijn. De hellingsafzettingen worden afgedekt door eolische zandafzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) (**ELPw**).

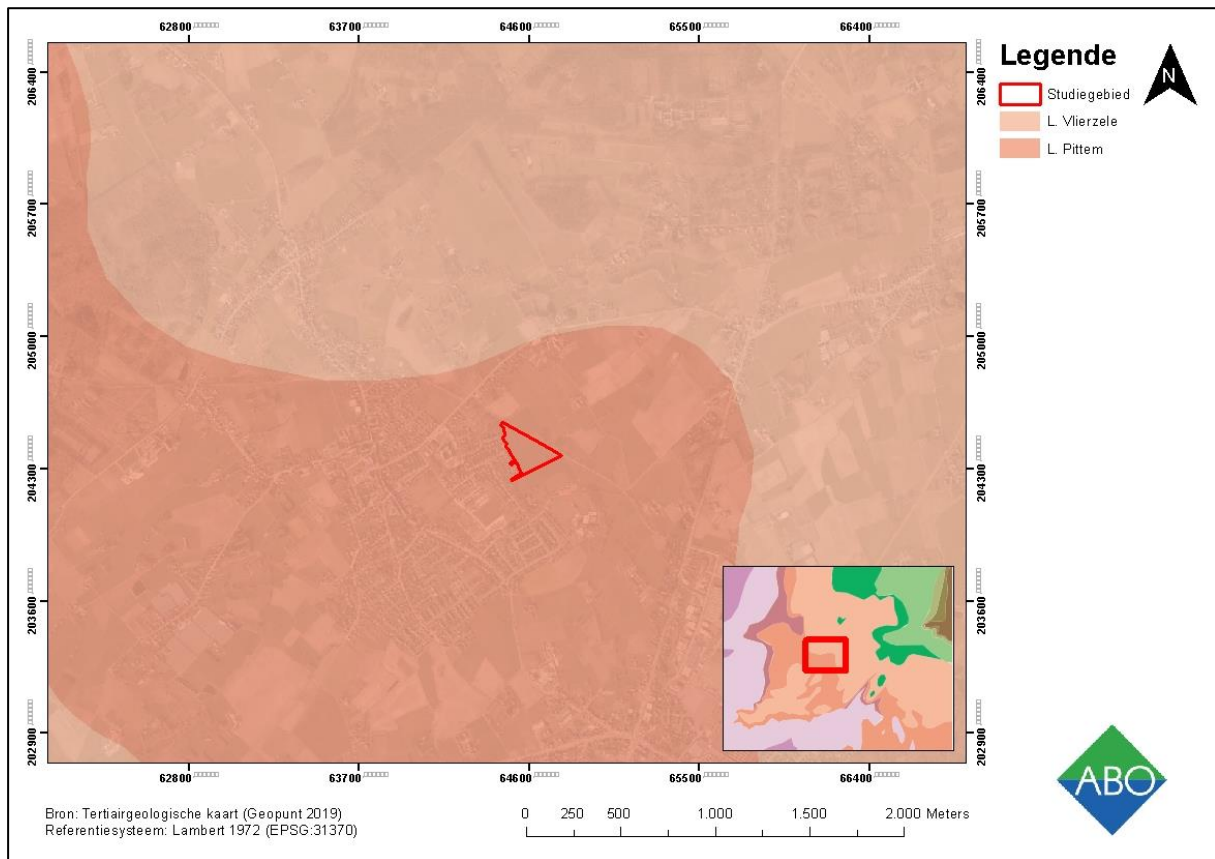
Figuur 12: Quartairgeologische sequentie (type 3) ter hoogte van het studiegebied (Geopunt 2019)

Figuur 13: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart (1:200000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

3.2.3 TERTIAIRGEOLOGISCHE KAART

Het studiegebied is gelegen in het Lid van Pittem dat deel uitmaakt van de Formatie van Gentbrugge (Figuur 14). De Tertiaire lagen hebben een grijsgroene kleitextuur, hoewel dit sterk zandhoudend is. Plaatselijk kunnen er immers zandsteenbanken (veldsteen) worden aangetroffen. In deze lagen wordt weinig glauconiet gevonden, maar het is wel glimmerhoudend.

Figuur 14: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart (1:50000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

3.2.4 BODEMEROSIEKAART

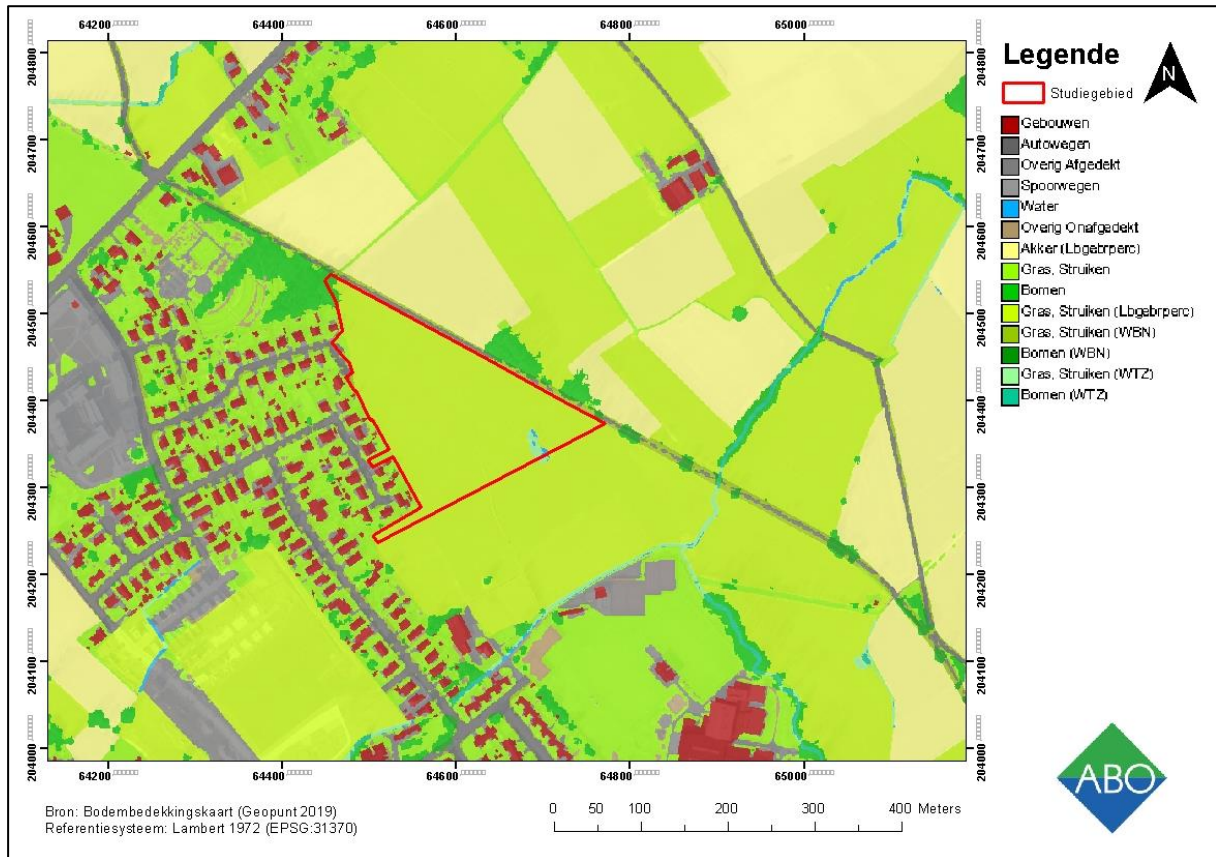
De bodemerosie ter hoogte van het studiegebied is verwaarloosbaar. In het zuidoosten van het studiegebied is er een zeer lage erosiegraad vastgesteld.

Figuur 15: Bodemerosiekaart op perceelsniveau met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

3.2.5 BODEMBEDEKKINGSKAART

Het studiegebied is quasi volledig in gebruik als weiland. Enkel in het zuidoosten van het studiegebied is er een waterplas opgetekend. Dit duidt op een mogelijk gunstige bewaringstoestand van de bodemopbouw, aangezien er geen menselijke ingrepen (zoals bebouwing of diepploegen) hebben plaatsgevonden.

Figuur 16: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

4 ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Geraadpleegde bronnen hoofdstuk 4 met betrekking tot archeologische voorkennis	Toelichting
Inventarissen	
Inventaris Archeologische zone	Buiten archeologische zone
Landschapsatlas	Niet relevant
Inventaris Bouwkundig erfgoed	Relevant, cf. 4.2.1
Beschermde monumenten	Relevant, cf. 4.2.2
Beschermde stads- en dorpsgezichten	Geraadpleegd maar niet relevant
Centraal Archeologische Inventaris	Relevant, cf. 4.2.3
Inventaris Historische stadskern	Buiten historische stadskern
Inventaris gebieden waar geen archeologie te verwachten valt (GGA)	Niet binnen GGA gelegen
Wereldoorlog relictten	Geraadpleegd maar niet relevant
Andere historisch/ archeologische relictten	Geen relictten in de buurt (< 1km)
Cartografische bronnen	
Fricxkaart (ca. 1712)	Geraadpleegd maar niet relevant
Ferrariskaart (ca. 1770-1778)	Relevant, cf. 4.3.1
Atlas der Buurtwegen (ca. 1841)	Relevant, cf. 4.3.2
Vandermaelen kaarten (1846- 1854)	Relevant, cf. 4.3.3
Popp-kaarten (1842-1879)	Relevant, cf. 4.3.4
Orthofoto's (1971-2017)	Relevant, cf. 4.4

Figuur 17: Tabel met geraadpleegde bronnen

4.1 HISTORISCHE SITUERING

De naam Zedelgem kent haar oorsprong in de 5de eeuw, wanneer het gebied bewoond zou worden door Frankische edelen. De eerste vermelding van Zedelgem is pas veel later, in 1089, waarin Zedelgem wordt vermeld in een eigendomsakte van Robrecht II, graaf van Vlaanderen. Vanaf de 6de eeuw wordt de regio gekerstend door rondtrekkende monniken. In het geval van Zedelgem werd hierbij een leenhof opgericht ter hoogte van het huidige gemeentehuis (Inventaris Onroerend Erfgoed 2019: ID 15782).

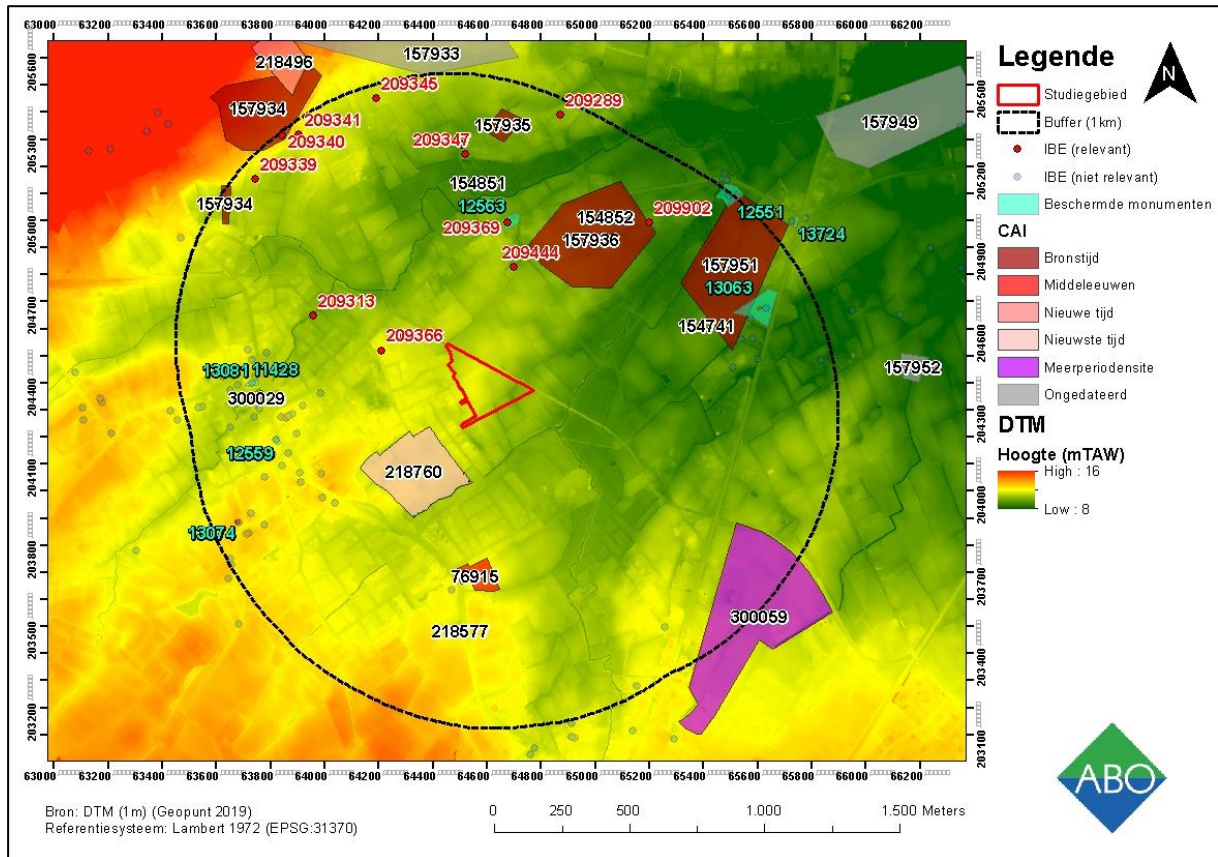
In het begin van de 11de eeuw ontstaat de kasselrij Brugge waarvan de heerlijkheid deel uitmaakt. Het bovenvernoemde leenhof en de kerk net ten noorden hiervan vormen de dorpskern van waaruit het dorp zich verder ontwikkelt en uitbreidt. De bewoning blijft beperkt tot het gebied tussen de Diksmuidse Heirweg in het noorden en de Moubeek in het zuiden. Verder weg van de dorpskern bestaat het landschap uit uitgestrekte velden (Inventaris Onroerend Erfgoed 2019: ID 15782). Op basis van deze afbakening bevindt het studiegebied zich dus aan de zuidelijke rand van de bebouwde zone. Cartografische bronnen spreken dit echter tegen en geven geen bebouwing weer binnen het studiegebied (zie hfst. 4.3).

In de 14de eeuw wordt de romaanse kerk vervangen door een gotische kerk - enkel de toren en doopvont zijn nog bewaard gebleven. Vanaf de late middeleeuwen worden meerdere walgrachtsites en molens opgericht waaronder de hoeve Noortweghe en de Plaetsemolen (Inventaris Onroerend Erfgoed 2019: ID 15782).

Tijdens de 16de en 17de eeuw wordt Zedelgem geteisterd door militaire conflicten waaronder de Tachtigjarige Oorlog (1568 – 1648) en de Dertigjarige Oorlog (1618 – 1648). In de daaropvolgende eeuwen blijft Zedelgem een landelijk karakter behouden met verspreide bewoning en molens (Inventaris Onroerend Erfgoed 2019: ID 15782).

4.2 INVENTARISSEN ONROEREND ERFGOED

Op basis van de gekende erfgoedwaarden kan een syntheseskaart opgesteld worden op basis van het vastgesteld bouwkundig erfgoed (rode labels), de beschermde monumenten (blauwe labels) en de Centraal Archeologische Inventaris (CAI) (zwarte labels) (Figuur 18). Hieronder volgt een gedetailleerd overzicht.

Figuur 18: Gekende erfgoedwaarden weergegeven op het DTM (1m) (Geopunt 2019; Inventaris Onroerend Erfgoed 2019; Centraal Archeologische Inventaris 2019)

4.2.1 VASTGESTELD BOUWKUNDIG ERFGOED

Wegens de grote hoeveelheid bouwkundig erfgoed werd er een onderscheid gemaakt tussen het bouwkundig erfgoed in een vergelijkbare landschappelijke context in de omgeving (rood: relevant) en het bouwkundig erfgoed dat zich voornamelijk in de dorpskern bevindt (blauw: niet relevant) (Figuur 18). Aangezien het studiegebied niet in de dorpskern is gelegen, is het bouwkundig erfgoed van de dorpskern minder relevant met betrekking tot het studiegebied. Het (relevante) bouwkundig erfgoed is uitsluitend in de 19de eeuw of jonger te dateren. Het gaat om hoeves, woningen, een kapel en een begraafplaats. Op basis van het bouwkundig erfgoed werden de terreinen op gradiëntzones buiten de dorpskernen dus pas vanaf de 19de eeuw bebouwd.

ID	Omschrijving	Datering
209289	Hoeve met losse bestanddelen	19 ^{de} eeuw
209313	Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Banneux	20 ^{ste} eeuw
209339	Hoeve	Eind 19 ^{de} eeuw
209340	Boerenarbeidershuis	Begin 20 ^{ste} eeuw
209341	Hoekhuis	Begin 20 ^{ste} eeuw
209345	Arbeiderswoning	Interbellum / WO II
209346	Hoeve De Pleine	Midden 19 ^{de} eeuw / Begin 20 ^{ste} eeuw
209347	Boerenarbeiderswoning	20 ^{ste} eeuw
209366	Hoeve met losse bestanddelen	Eind 19 ^{de} – begin 20 ^{ste} eeuw
209368	Begraafplaats Sint-Laurentius	Eind 20 ^{ste} eeuw
209369	Hoeve De Pleyne	18 ^{de} – 19 ^{de} eeuw
209444	Dorpswoning	Begin 20 ^{ste} eeuw
209902	Hoeve met losse bestanddelen	19 ^{de} eeuw

4.2.2 BESCHERMDE MONUMENTEN

De beschermde monumenten zijn voornamelijk in de dorpskernen van Zedelgem en Heidelberg gelegen (Figuur 18). Het oudste beschermde monument in de omgeving is de 14de-eeuwse Sint-Laurentiuskerk in Zedelgem. In Heidelberg zijn de 16de-eeuwse hoeve *Het Waterke* en de 17de-eeuwse herberg en het tolhuis de oudste beschermde monumenten. Verder dateren de beschermde monumenten voornamelijk uit de 18de eeuw of jonger.

ID	Omschrijving	Datering
11428	Parochiekerk Sint-Laurentius: toren	14de eeuw
12551	Hoeve Het Waterke	16de – 19de eeuw
12559	Onderwijzerswoning met nutsgebouwen en kerselaar	Eind 19de eeuw
12563	Hoeve De Pleyne	18de – 19de eeuw
13063	Centrum voor Kunstmatige Inseminatie	Na WO II
13074	Windmolen Plaetsemolen	19de eeuw / Interbellum
13081	Parochiekerk Sint-Laurentius	14de / 19de eeuw
13724	Herberg en tolhuis Heidelberg	17de – 18de eeuw

Figuur 19: Overzichtstabel van de beschermde monumenten binnen een straal van 1.000m van het studiegebied (Inventaris Onroerend Erfgoed 2019)

4.2.3 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

De CAI-meldingen in de omgeving dateren voornamelijk uit de bronstijd (grafheuvels) en late middeleeuwen of jonger (Figuur 18). De bronstijdgrafheuvels werden hoofdzakelijk op basis van luchtfotografie geregistreerd. Bij een opgraving ca. 800m ten zuidoosten van het studiegebied werden daarnaast ook grondsporen uit de Romeinse periode en steentijdmateriaal aangetroffen (ID 300059).

ID	Omschrijving	Datering
76915	Nederzetting	Volle en late middeleeuwen
154741	Grafheuvel	Bronstijd
154851	Grafheuvel	Bronstijd
154852	Grafheuvel	Bronstijd
157933	Lineaire sporen	Ongedateerd
157934	Grafheuvel en grondsporen	Bronstijd en ongedateerd
157935	Grafheuvel en kuilen	Bronstijd en ongedateerd
157936	Grafheuvel en grondsporen	Bronstijd en ongedateerd
157949	Kuilenconcentraties	Ongedateerd
157951	Grafheuvel, weg en grondsporen	Bronstijd, 18 ^{de} eeuw en ongedateerd
157952	Grondsporen	Ongedateerd
218496	Perclering	18 ^{de} -19 ^{de} eeuw
218577	Munt	17 ^{de} eeuw
218760	Recente sporen	Nieuwste tijd
300029	Opgraving Snellegemstraat-Kerkplein	Late middeleeuwen
300059	Veldprospectie, proefsleuvenonderzoek en opgraving	Steentijd, Romeinse tijd en late middeleeuwen

Figuur 20: Overzichtstabel van alle CAI-meldingen binnen een straal van 1.000m (Centraal Archeologische Inventaris 2018)

- ID 76915

Bij een proefsleuvenonderzoek door Raakvlak in 2006 werden resten van opgevulde grachten en kuilen aangesneden. De grachten en kuilen bevonden zich aan de noordwestelijke rand van het perceel. Mogelijk gaat het om de rand van een nederzetting. De site werd in de volle en late middeleeuwen gedateerd op basis van het aardewerk (Van Besien 2006).

- ID 154741

Op luchtfoto's werd een dubbele circulaire structuur waargenomen die als bronstijd grafheuvel werd geïnterpreteerd (Bourgeois et al. 1998).

- ID 154851

Een segment van een circulaire structuur is zichtbaar op een luchtfoto en werd geïnterpreteerd als grafheuvel uit de bronstijd (Bourgeois et al. 1998; Bourgeois et al. 2004).

- ID 154852

Een circulaire structuur is waarneembaar op een luchtfoto en werd geïnterpreteerd als grafheuvel uit de bronstijd (Bourgeois et al. 1998).

- ID 157933

Bij een luchtfotografisch onderzoek werden enkele lineaire sporen gedetecteerd die niet zichtbaar zijn op de Ferraris- of Popp-kaart. Op basis van de luchtfoto konden de sporen niet gedateerd worden (Bourgeois et al. 2004).

- ID 157934

Een grafheuvel met dubbele concentrische gracht uit de bronstijd werd waargenomen op een luchtfoto. Daarnaast werden ook twee mogelijke waterputten, een gedempte gracht of greppel en enkele kuilen gelokaliseerd (Bourgeois et al. 2004).

- ID 157935

Een segment van een circulair spoor werd geïnterpreteerd als een grafheuvel uit de bronstijd op basis van een luchtfoto. Daarnaast werd een zone met kuilen opgemerkt (Bourgeois et al. 2004).

- ID 157936

Meerdere sporen werden waargenomen tijdens luchtfotografisch onderzoek. Het gaat om een bronstijdgrafheuvel, een brede gracht en lineaire sporen (mogelijke greppels of grachten), een mogelijke waterput en kuilen. Enkel de grafheuvel kon gedateerd worden op basis van de luchtfoto's (Bourgeois et al. 2004).

- ID 157949

Verschillende kuilenconcentraties werden waargenomen op basis van luchtfoto's. Mogelijk duidt dit op sporen van bewoning (Bourgeois et al. 2004).

- ID 157951

Een bronstijd grafheuvel met dubbele concentrische gracht is zichtbaar op luchtfoto's. Daarnaast werd een wegtracé gelokaliseerd dat vermoedelijk gerelateerd is aan het 17de-eeuwse kasteel ter Loo. De weg is te dateren in de 18de eeuw (ante quem).

Overigens werden ook enkele kuilenconcentraties waargenomen waaronder twee ovaalvormige kuilen die als ontginningskuilen werden geïnterpreteerd. Daarnaast werd een hoekig lineair spoor geïnterpreteerd als gedempte gracht of greppel (Bourgeois et al. 2004).

- ID 157952

Op basis van enkele luchtfoto's is een kuilenconcentratie en een lineair spoor zichtbaar. Het lineaire spoor is ook zichtbaar op de Ferrariskaart (Bourgeois et al. 2004).

- ID 218496

Bij een proefsleuvenonderzoek door GATE werd in 2017 een 18de-20ste-eeuwse percelering aangetroffen (Windey et al. 2017).

- ID 218577

Tijdens een metaaldetectie werd een 17de-eeuwse koperen oord aangetroffen. Deze munt heeft een diameter van 25mm en een massa van 3,08g. Op deze munt staat Joost Maximiliaan van Bronkhorst afgebeeld (anonieme vondstmelding).

- ID 218760

Bij een proefsleuvenonderzoek door Raakvlak in 2014 werden recente vergravingen, grachten en drainage aangetroffen. Verder werden geen archeologische sporen teruggevonden (Lambrecht et al. 2015).

- ID 300029

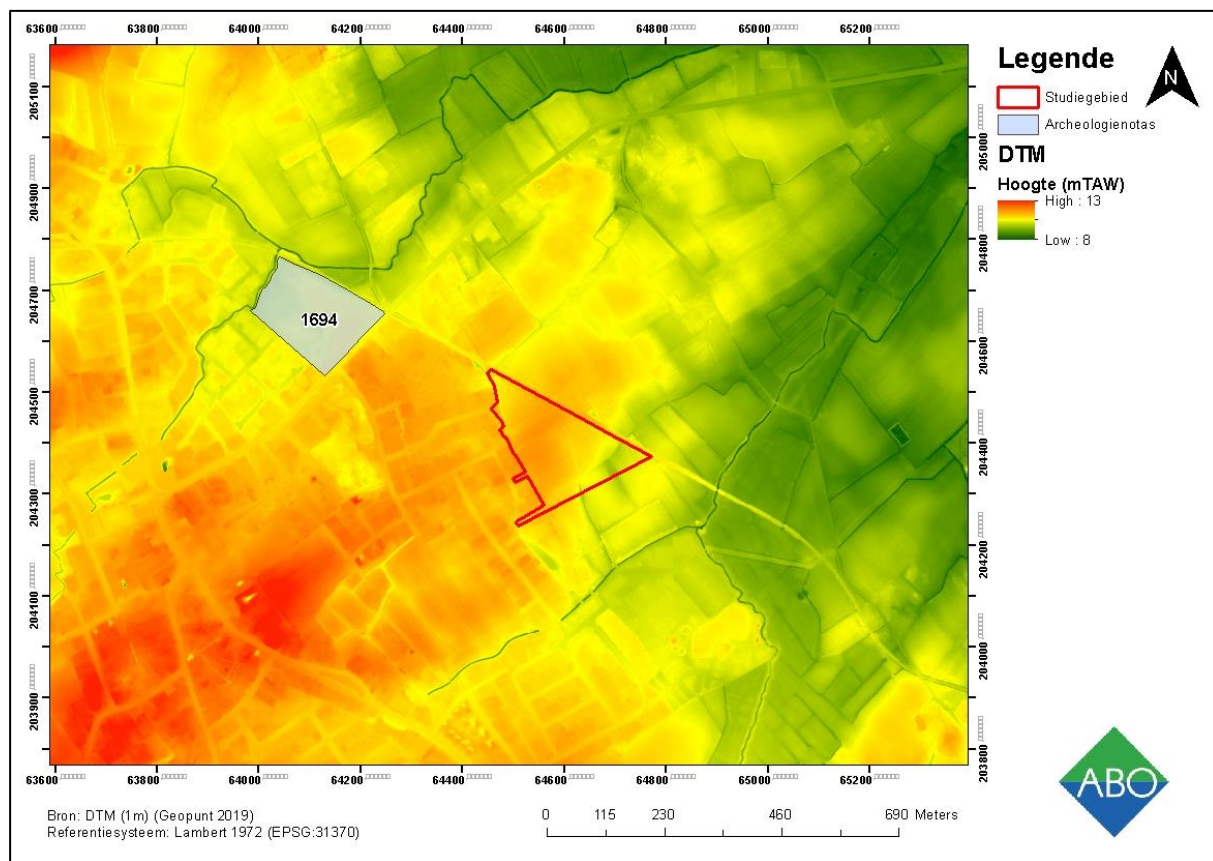
In 2004 werd een opgraving uitgevoerd op de hoek van de Snellegemstraat en het Kerkplein door het toenmalige Vlaams Instituut voor Onroerend Erfgoed (VIOE). In historische bronnen werd op deze locatie verwezen naar een *Casteelhof* met neerhof ten zuiden van de kerk. Bij de opgraving werd parallel aan de Snellegemstraat een 10m brede ondiepe gracht aangetroffen. In het westen van het terrein werden enkele oost-west georiënteerde greppels en een noord-zuid georiënteerd karrenspoor geregistreerd. In het oosten werd een 1,75m diepe kuil en opnieuw een noord-zuid georiënteerd karrenspoor teruggevonden. De sporen werden in de late middeleeuwen gedateerd op basis van het aardewerk en baksteenpuin (Dewilde en Wyffels 2005).

- ID 300059

Tijdens een veldprospectie in 1998 werd een vuurstenen afslag teruggevonden. In het daaropvolgende jaar werd een proefsleuvenonderzoek en opgraving georganiseerd waarbij verscheidene paalkuilen en twee grachten uit de midden-Romeinse tijd en grachten uit de late middeleeuwen werden aangetroffen. In de Romeinse grachten werd een schaal of kom in tin of koper teruggevonden (Hollevoet 1999).

4.2.4 BEKRACHTIGDE ARCHEOLOGIENOTA'S IN DE OMGEVING

In 2017 werd een archeologienota bekrachtigd voor een terrein ten noordwesten van het studiegebied. In deze archeologienota was voornamelijk een verwachting naar archeologische resten uit het neolithicum en de bronstijd. Het terrein werd echter vrijgegeven omdat uit een proefsleuvenonderzoek (2011) bleek dat er geen archeologische resten aanwezig zijn op het terrein (Van den Notelaer 2017).

Figuur 21: Bekrachtigde archeologienota's en nota's in de nabije omgeving weergegeven op het DTM (1m) (Geopunt 2019)

ID	Omschrijving	Archeologische verwachting
1694	Bureauonderzoek Loppemsestraat - Zedelgem	Neolithisch en bronstijd

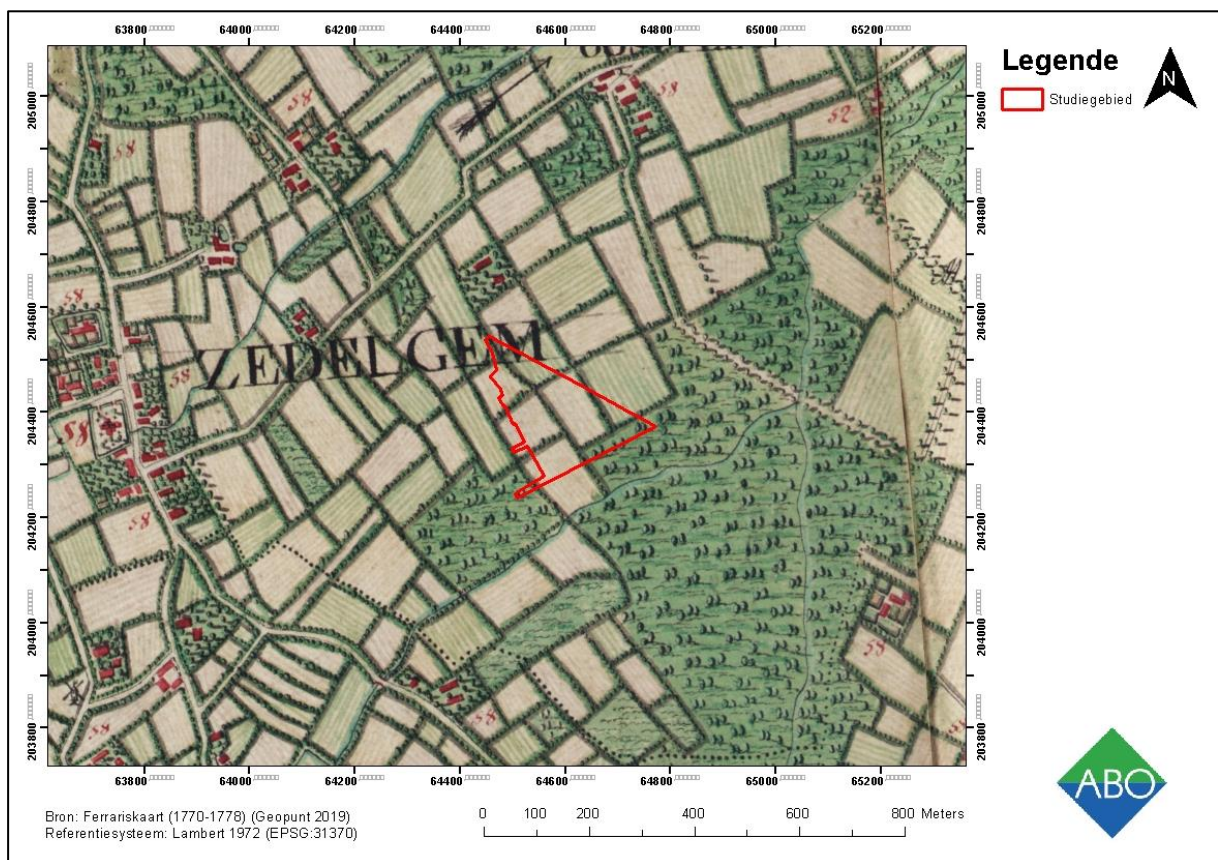
Figuur 22: Overzichtstabel van de bekrachtigde archeologienota's in de omgeving (Agentschap Onroerend Erfgoed 2019)

4.3 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

4.3.1 FERRARISKAART (CA. 1770- 1778)

De Ferrariskaart geeft een gedetailleerd beeld van het landgebruik ter hoogte van het studiegebied. In het meest zuidoostelijke en meest zuidwestelijke deel van het terrein is er een loofbos langsheen de Moubeek opgetekend. In de huidige situatie is er nog een restant van dit bos aanwezig, hoewel dit ten tijde van de Ferrariskaart veel uitgestrekter was. De Schattinkbeek stroomt ten zuiden van het studiegebied. Het grootste deel van het terrein is in gebruik als akkerland, afgebakend met hagen (bocagelandschap).

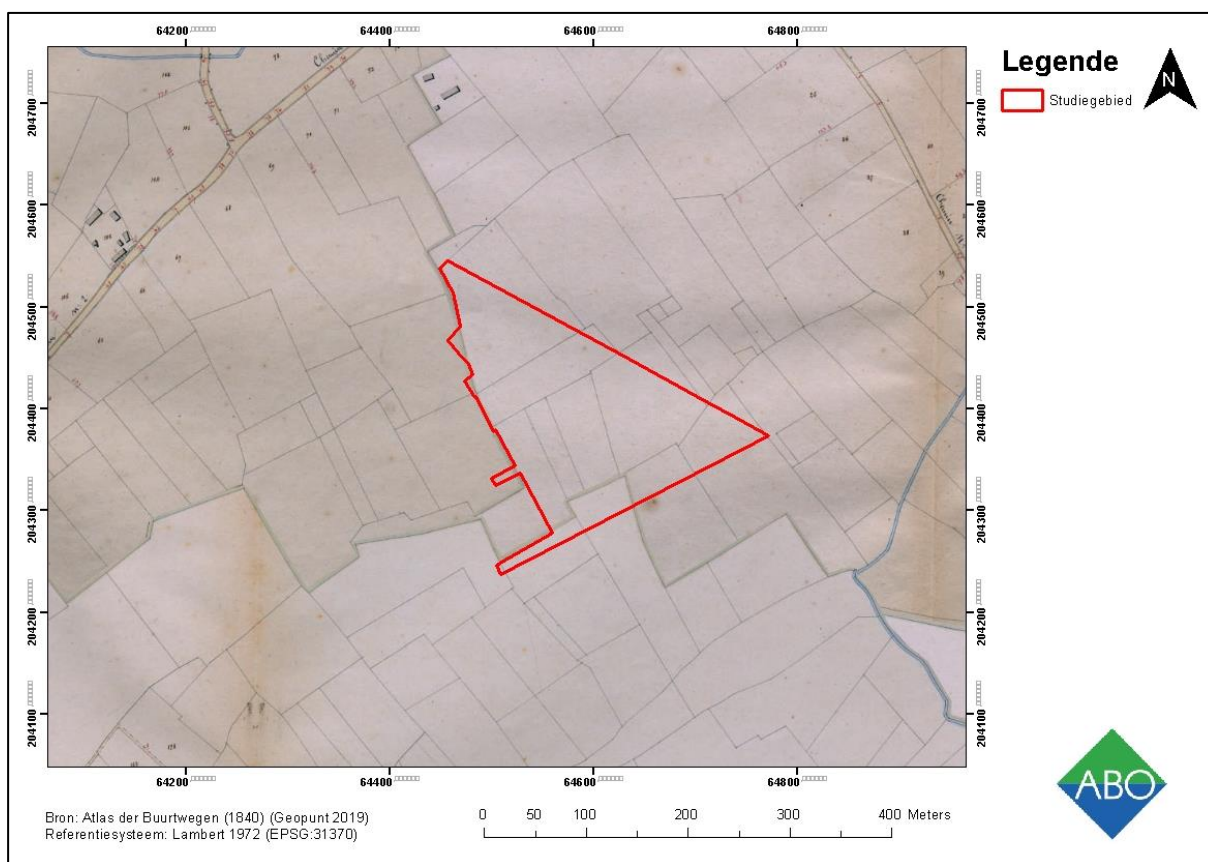
De dorpskern van Zedelgem is op zo'n 630m ten westen van het studiegebied gelegen. Langsheen de uitvalswegen ten noorden en ten zuiden van het studiegebied is verspreide bebouwing aanwezig.

Figuur 23: Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

4.3.2 ATLAS DER BUURTWEGEN (CA. 1840)

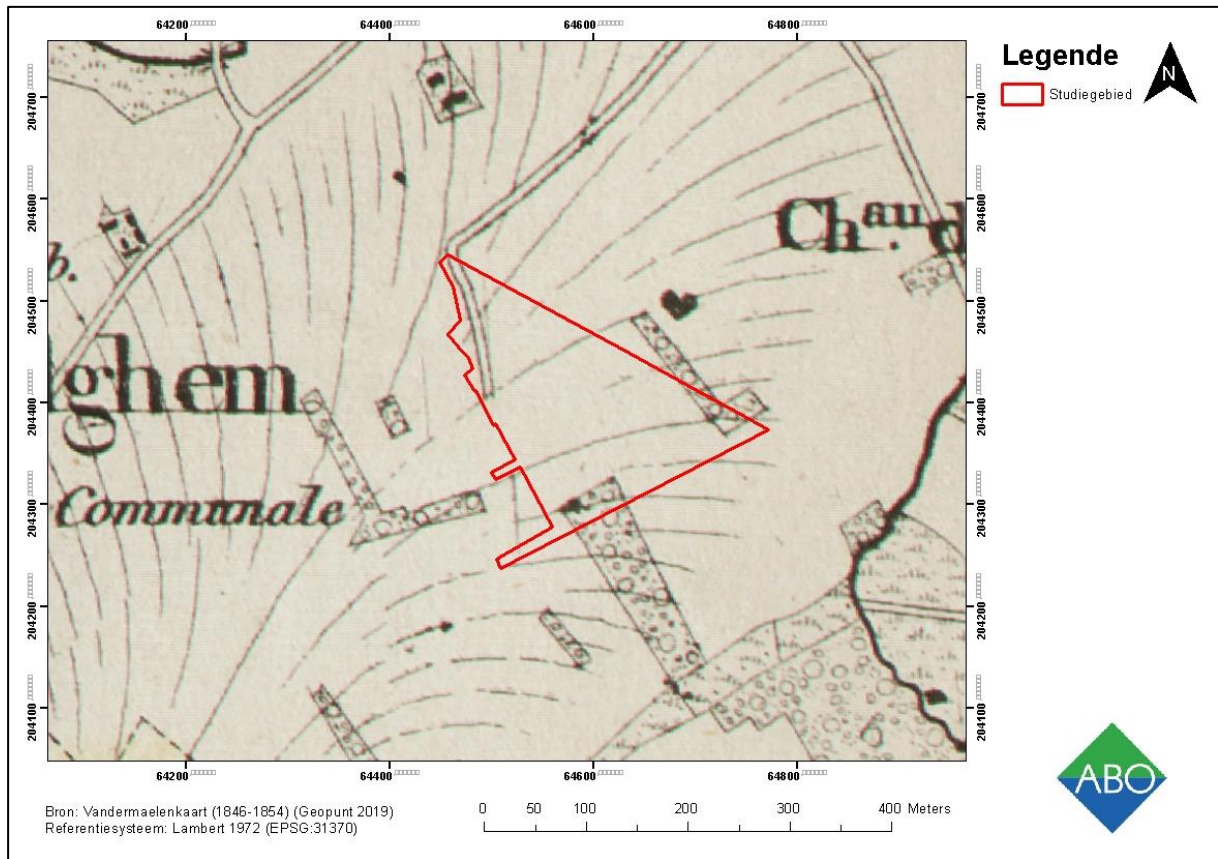
De Atlas der Buurtwegen geeft geen extra informatie ten opzichte van de Ferrariskaart. Er is nog steeds geen spoor van bewoning ter hoogte van het studiegebied. Wel zijn de percelen sterker opgedeeld.

Figuur 24: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

4.3.3 VANDERMAELENKAART (CA. 1846-1854)

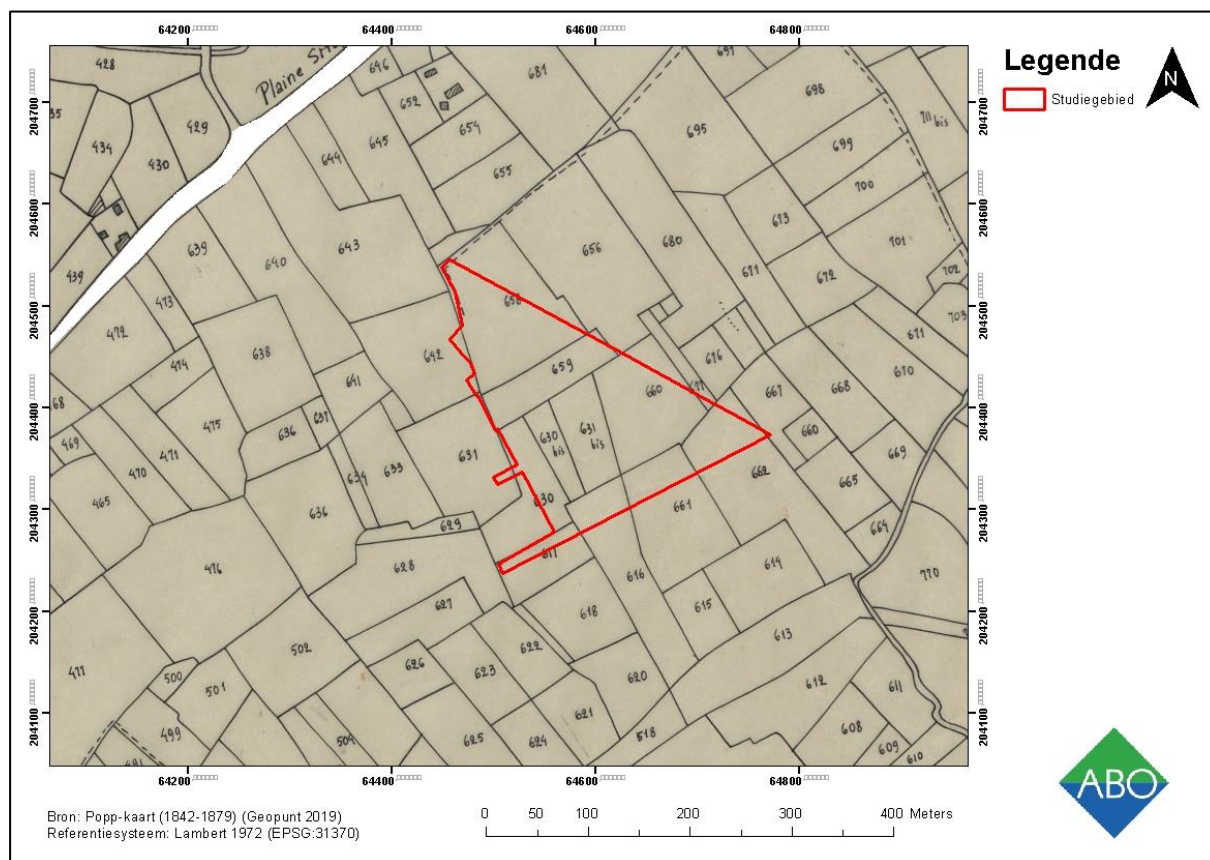
De Vandermaelenkaart geeft opnieuw een indicatie van het landgebruik. Het uitgestrekte bos langsheen de Moubekvallei is deels gekapt. Een smalle strook in het zuidwestelijk deel van het studiegebied is nog een restant hiervan. In het noordwesten van het studiegebied loopt een weg noord-zuid georiënteerde weg. Ten noordoosten van het studiegebied is een L-vormig gebouw opgericht.

Figuur 25: Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

4.3.4 POPP-KAART (CA. 1842-1879)

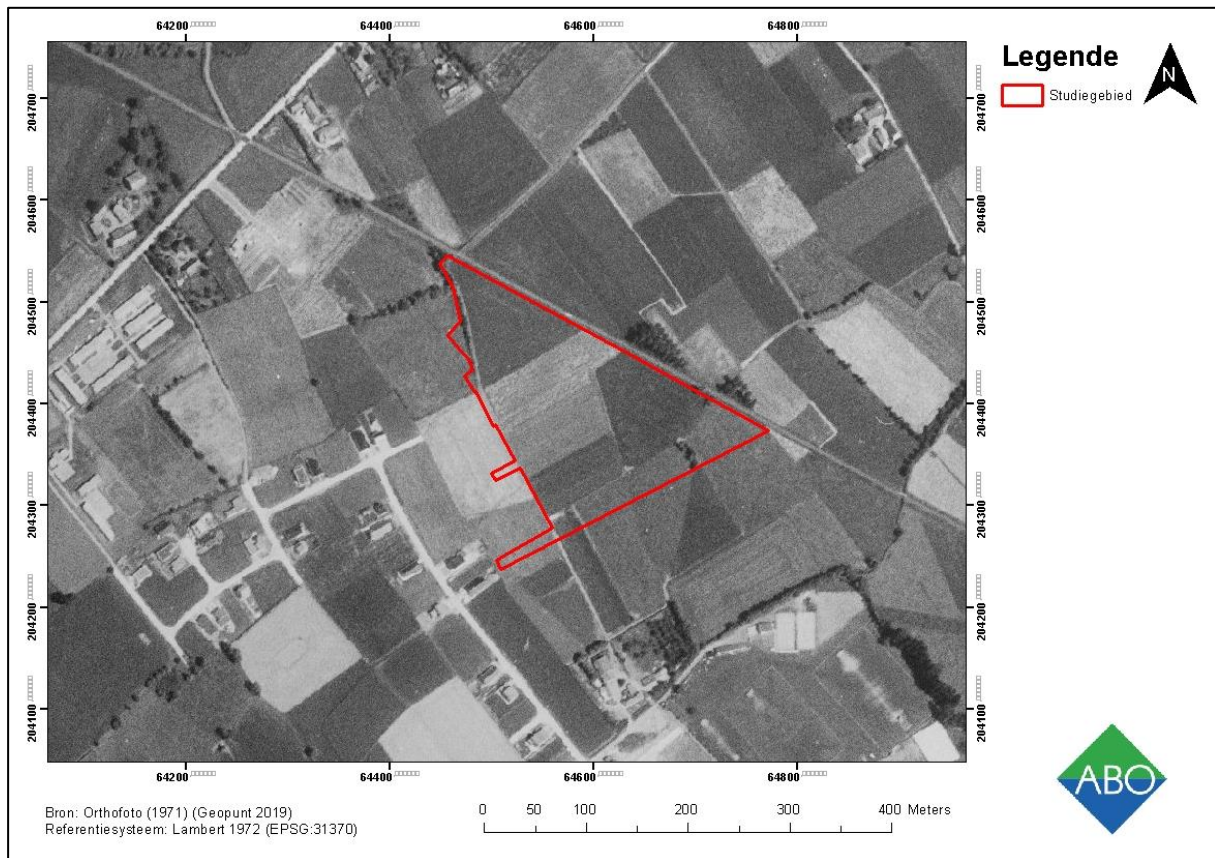
De Popp-kaart geeft geen indicaties voor het landgebruik, met uitzondering van bebouwing en percelering. Er is geen bebouwing binnen het studiegebied opgetekend. Verder is de weg in het noorden van het studiegebied opgetekend als een smalle veldweg.

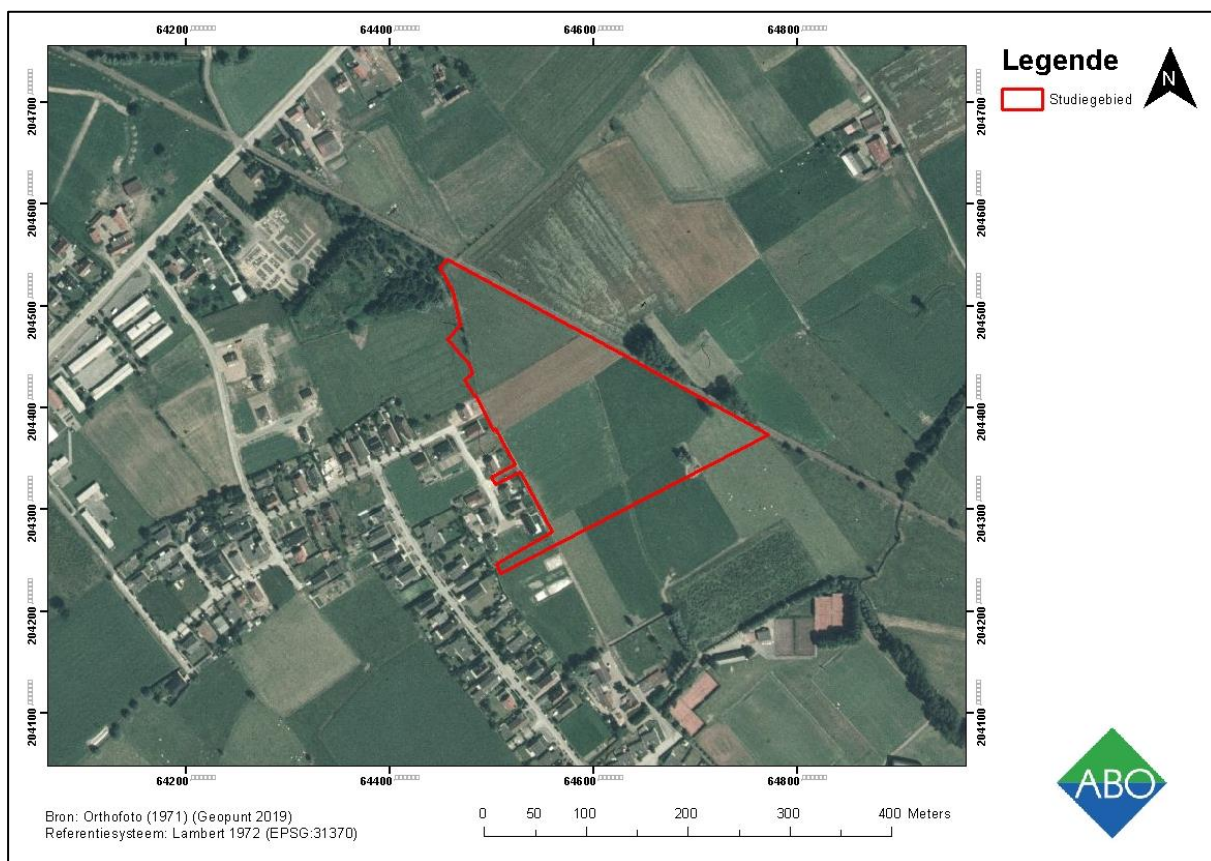
Figuur 26: Popp-kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

4.4 RECENTE LANDSCHAPSVERANDERINGEN

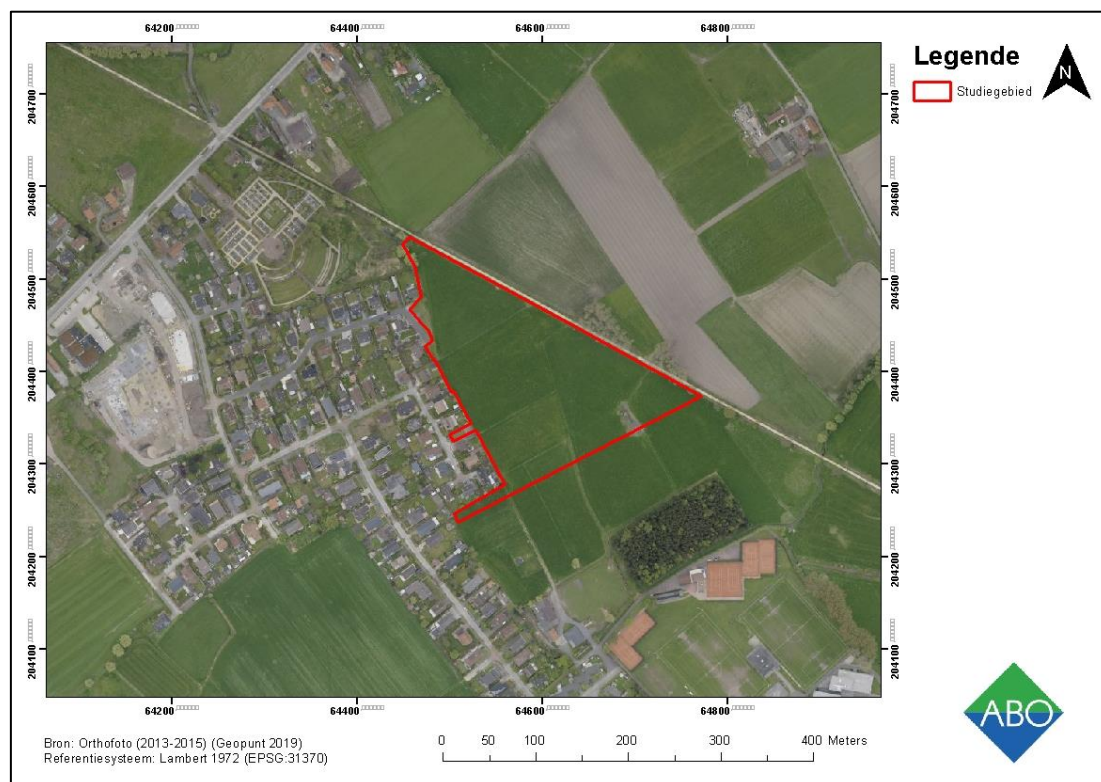
De bewoning rondom Zedelgem breidt zich verder uit tot het noorden en zuiden van het studiegebied (Figuur 27). Er is nog steeds sprake van verspreide bewoning. Het studiegebied zelf is uitsluitend als akker- en weiland in gebruik. Verder is er in het zuidoosten van het studiegebied een kleine waterplas met bomen aangelegd. Ten noordwesten van het studiegebied wordt een begraafplaats aangelegd. In de daaropvolgende jaren blijft de bebouwing toenemen en is de begraafplaats ten noordwesten van het studiegebied afgewerkt (Figuur 28). Ten westen van het studiegebied breidt een woonwijk zich steeds verder uit. Het gehele studiegebied blijft echter onbebouwd waardoor de bewaringstoestand mogelijk gunstig is (Figuur 29).

Figuur 27: Orthofoto (1971-panchromatisch) met aanduiding van het studiegebied (rood) (Geopunt 2019)

Figuur 28: Orthofoto (1989) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)

Figuur 29: Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2013-2015) met aanduiding studiegebied (Geopunt 2019)

5 BESLUIT

5.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Op basis van landschappelijke gegevens bevindt het studiegebied zich op een zuidgerichte helling nabij de Moubeek op zo'n 600m ten oosten van de historische dorpskern van Zedelgem. De hoofdzakelijk zandige bodems en hogere ligging binnen het landschap vormen een gunstige potentiële nederzettingslocatie voor alle periodes.

De oudst gekende archeologische resten die werden aangetroffen in de omgeving zijn in de steentijd te dateren. Het gaat om enkele losse vondsten die bij een veldprospectie werden ingezameld. Gezien de gunstige landschappelijke ligging valt het dus niet uit te sluiten dat er mogelijk steentijdmateriaal aanwezig is binnen het huidige studiegebied.

Verder werden op basis van luchtfotografisch onderzoek meerdere grafheuvels uit de bronstijd gelokaliseerd in de omgeving. Deze bevinden zich hoofdzakelijk op hoger gelegen delen in het landschap. Hoewel er geen grafheuvels geregistreerd werden binnen het huidige studiegebied, is de kans op het aantreffen van archeologische resten uit de metaaltijden reëel. Zo dient het studiegebied in deze periode gesitueerd te worden in een uitgebreid funerair landschap dat werd ingericht door de mens.

De oudste nederzettingssporen zijn in de Romeinse tijd te dateren. Het gaat om paalkuilen en grachten op zo'n 900m ten zuidoosten van het studiegebied. Binnen deze site werden ook laatmiddeleeuwse grachten en losse silexvondsten (steentijd) aangetroffen. Verder zijn er weinig indicaties voor Romeinse aanwezigheid in de omgeving.

Vanaf de middeleeuwen is er continue bewoning in Zedelgem, dat op dat moment deel uitmaakt van de kasselrij Brugge. De bewoning bestaat uit een 11de - 12de-eeuwse dorpskern die vanuit een leenhof en de Sint-Laurentiuskerk verder uitbreidt. Buiten de dorpskern gaat het om verspreide walgrachtsites en molens. In de nieuwe tijd woeden er verschillende oorlogen in Vlaanderen, zo ook te Zedelgem. In deze periode duiken ook de eerste cartografische bronnen op, waaruit blijkt dat het studiegebied steeds onbebouwd is gebleven en zich buiten de dorpskern van Zedelgem bevindt.

5.2 SAMENVATTING EN INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden aan de Snippenlaan (Zedelgem).

Het doel van dit onderzoek was drieledig. Ten eerste werd op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede werd nagegaan hoe goed deze archeologische resten zijn bewaard en in hoeverre ze zijn bedreigd door de geplande bouwwerken. Ten derde werd nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

- 1) Op basis van een landschappelijk en archeologisch onderzoek is het studiegebied gelegen op een gunstige landschappelijke locatie, namelijk de zuidelijke flank van een zandrug nabij de Moubeek. De archeologische vindplaatsen in de directe omgeving zijn hoofdzakelijk te dateren in de bronstijd (grafheuvels). Noemenswaardig is een meerperiodensite (steentijd, Romeins, late middeleeuwen) op zo'n 900m ten zuidoosten van het studiegebied. Vanaf de middeleeuwen is er continue bewoning in Zedelgem, hoewel er geen bebouwing is

opgetekend ter hoogte van het huidige studiegebied. Aan de hand van bovenstaande argumenten is er een matig tot hoog archeologisch potentieel binnen het studiegebied.

- 2) De geplande werkzaamheden voorzien in het verkavelen van gronden en het ontwikkelen van een nieuwbouwproject. Hierbij wordt de bodemopbouw volledig geroerd (maximale verstoring). Mogelijke archeologisch relevante lagen worden dan ook bedreigd door de geplande werkzaamheden.
- 3) Het potentieel tot kennisvermeerdering is matig tot hoog voor het aantreffen van archeologisch vanaf de steentijd tot de nieuwe tijd. Het studiegebied is op een landschappelijk gunstige locatie gelegen. Bovendien werden meerdere archeologische vindplaatsen gelokaliseerd in de directe omgeving op een landschappelijk gelijkaardige locatie. Daarnaast biedt de oppervlakte van het terrein (ca. 3,75ha) voldoende inzicht indien er archeologische resten aanwezig zijn. Op basis van de bureaustudie wordt een gunstige bewaringstoestand verwacht gezien het terrein hoofdzakelijk als weiland in gebruik is genomen en gespaard is gebleven van recente bebouwing en/of diepploegen.

Op basis van bovenstaande argumenten wordt **verder archeologisch vooronderzoek geadviseerd**. Dit wordt verder toegelicht in het Programma van Maatregelen.

6 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		30 oktober 2019
Toon Moeskops	Business Unit Manager		30 oktober 2019
Anouk Van der Kelen	Archeoloog / Projectmanager		30 oktober 2019
Jan Coenaerts	Archeoloog / Kwaliteitsverantwoordelijke		30 oktober 2019

7 BIBLIOGRAFIE

Bourgeois J., Meganck M., Semey J., 1998. Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormige structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen II, *Archeologische Inventaris Vlaanderen*.

Bourgeois J., 2004. Inventarisatie van het archeologisch erfgoed van de gemeente Zedelgem op basis van luchtfotografisch onderzoek.

CadGIS 2017: Kadasterkaarten [online], http://ccff-test1.minfin.be/cadgisweb/?local=nl_BE (geraadpleegd op 18 oktober 2019).

Centrale Archeologische Inventaris: CAI 2017.

Dewilde M., Wyffels F., 2005. Archeologisch onderzoek in het centrum van Zedelgem (West-Vlaanderen), *Archaeologia Mediaevalis* 28, 106.

DOV Vlaanderen Bodemverkenner 2016: Topografische kaarten [online], <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage> (geraadpleegd op 18 oktober 2019)

Geopunt Vlaanderen 2017: Basiskaarten (Luchtfoto 2015, Stratenplan) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 18 oktober 2019).

Geopunt Vlaanderen 2017: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 18 oktober 2019).

Geopunt Vlaanderen 2017: Bodem kaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, WRB Soil Units, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 18 oktober 2019).

Hollevoet Y., 1999. Activiteitenverslag 1999.

Inventaris bouwkundige Erfgoed: IBE 2017.

Lambrecht G., Roelens F., Mikkelsen J., 2015. Archeologisch onderzoek Fazantenstraat Zedelgem, *Raakvlak rapport 2015/4*, Brugge.

Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000), [Online], www.ngi.be (geraadpleegd op 18 oktober 2019).

Van Besien E., 2006. Proefonderzoek aan de Groenestraat-Stadionlaan (Zedelgem), *dossier 06/226*, s.l.

Van den Notelaer D., 2017. Zedelgem, Loppemsestraat, *VEC Nota 71*, Brugge.

Van Ranst E & Sys C., 2000, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent, Gent.

Windey S., Vergauwe R., Laloo P., Rozek J., 2017. Zedelgem-Diksmuidse Heirweg, *Bredene*, 52.